

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÛSİKİSİ ANASANAT DALI

**DÖNEMLERİNE GÖRE MÛSİKİŞİNAS OSMÂNLI
PÂDİŞÂHLARI, DÖNEMLERİNDE MÛSİKÎ ADINA YAŞANMIŞ
ÖNEMLİ GELİŞMELER VE BU DÖNEMLERİN GENEL
DEĞERLENDİRMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Tülin Pelin EKİNCİ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç.Dr. Pınar SOMAKÇI

**Ocak 2010
İSTANBUL**

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

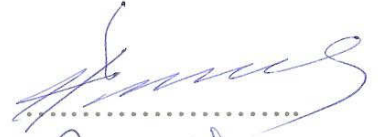
Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Musikisi Programı yüksek lisans öğrencisi **Tülin Pelin EKİNCİ** tarafından hazırlanan “**Dönemlerine Göre Musikişinas Osmanlı Padişahları, Dönemlerinde Musiki Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Bu Dönemlerin Genel Değerlendirmesi**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 09.02.2010

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Pınar SOMAKÇI
Danışman-HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Prof.Dr.Esin SARIOĞLU
HAL.Üniv.Tekstil ve Moda Tas.ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Çetin KÖRÜKÇÜ
HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Prof.Dr.Metin BALAY
Yeditepe Üniv.Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

Yrd.Doç.Yalçın ÇETİNKAYA
İTÜ Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

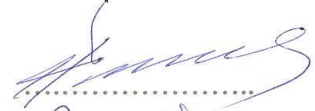
Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Musikisi Programı yüksek lisans öğrencisi **Tülin Pelin EKİNCİ** tarafından hazırlanan “**Dönemlerine Göre Musikişinas Osmanlı Padişahları, Dönemlerinde Musiki Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Bu Dönemlerin Genel Değerlendirmesi**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 09.02.2010

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Pınar SOMAKÇI
Danışman-HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Prof.Dr.Esin SARIOĞLU
HAL.Üniv.Tekstil ve Moda Tas.ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Çetin KÖRÜKÇÜ
HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Prof.Dr.Metin BALAY
Yeditepe Üniv.Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

Yrd.Doç.Yalçın ÇETİNKAYA
İTÜ Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

ÖNSÖZ

Bu çalışma, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Mûsikîsi Anasanat Dalı Yüksek Lisans programı tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışma Osmân Gazî tarafından temelleri atılan ve geçen süreç içerisinde imparatorluğa dönüşen, son pâdişâh VI. Mehmed Vâhideddin'le son bulan, yaklaşık 600 yıllık süreç içerisinde başa geçmiş 36 pâdişâh arasında sanata özellikle mûsikîye verdikleri önem ve vücûda getirdikleri şâheser bestelerle katkıda bulunmuş Mûsikîşinas Osmânlı Pâdişâhlarını kapsamaktadır. Bunun yanı sıra dönemlerinde mûsikî adına yaşanmış önemli gelişmeleri, varsa bestecilik yönlerini, eserlerini ve oluşturulan tablolarla bu dönemlerin genel değerlendirmesini de içermektedir.

Çalışma süresince bana en büyük desteği veren danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Pınar Somakçı'ya, birikimlerini benimle paylaşan İ.T.Ü. Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı Öğr. Üye. Sayın Yrd. Doç. F. Cengiz Ünal'a, Sayın Dr. Haşmet Altınölçek'e ve Öğr. Gör. Sayın Sadûn Aksüt'e, TRT İstanbul Radyosu'nda yapmış olduğum araştırmalar boyunca yardımlarını esirgemeyen TRT Türk Sanat Müziği Bölüm Müdürü Sayın Faruk Salgar'a ve öğrenim hayatım boyunca bana emeği geçen tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Ocak 2010

Tülin Pelin EKİNCİ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
RESİM LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	xi
1. GİRİŞ	1
2. OSMÂNLI İMPARATORLUĞU	2
2.1. Osmânlı İmparatorluğu'nun Kuruluş Dönemi (1299-1453).....	2
2.2. Osmânlı İmparatorluğu'nun Yükselme Dönemi (1453-1579)	4
2.3. Osmânlı İmparatorluğu'nun Duraklama Dönemi (1579-1683).....	5
2.4. Osmânlı İmparatorluğu'nun Gerileme Dönemi (1699-1908).....	5
2.5. Osmânlı İmparatorluğu'nun Yıkılış Dönemi (1908-1922).....	6
3. OSMÂNLI İMPARATORLUĞU'NDA SANAT	8
3.1. Osmânlı'da Mimârî Sanatı	8
3.2. Osmânlı'da Bezeme (Süsleme) Sanatı	13
3.3. Osmânlı'da Tezhîb Sanatı	17
3.4. Osmânlı'da Çini Sanatı	20
3.5. Osmânlı'da Ebrû Sanatı.....	21
3.6. Osmânlı'da Hat Sanatı ve El Yazmaları.....	22
3.7. Osmânlı'da Edebiyât ve Şiir Sanatı	25
3.8. Osmânlı'da Minyatür Sanatı.....	27
3.9. Osmânlı'da Mûsikî Sanatı	29
3.9.1. Askerî Mûsikî.....	38
3.9.2. Dînî Mûsikî	43
3.9.3. Klâsik Türk Mûsikîsi.....	47
4. DÖNEMLERİNE GÖRE MÛSİKÎŞİNAS OSMÂNLI PÂDİŞÂHLARI, DÖNEMLERİNDE MÛSİKÎ ADINA YAŞANMIŞ ÖNEMLİ GELİŞMELER VE BU DÖNEMLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ .54	
4.1. Osmânlı İmparatorluğu'nun Kuruluş Dönemi'nde Mûsikîşinas Pâdişâhlar, Kuruluş Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Kuruluş Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	54
4.1.1. II. Murâd (1421–1451)	54
4.1.1.1. II. Murâd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	56
4.1.1.2. Kuruluş Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	58
4.2. Osmânlı İmparatorluğu'nun Yükselme Dönemi'nde Mûsikîşinas Pâdişâhlar, Yükselme Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Yükselme Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	59
4.2.1. Sultân II. Mehmed (Fâtih) (1451–1481)	59
4.2.1.1. Sultân II. Mehmed (Fâtih) Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	60
4.2.2. Sultân II. Bayezid (1481–1512)	65
4.2.2.1. Sultân II. Bayezid Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	66
4.2.2.2. Sultân II. Bayezid'in Besteciliği ve Eserleri.....	68

4.2.2.3. Yükselme Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	70
4.3. Osmânî İmparatorluğu'nun Duraklama Dönemi'nde Mûsikîşinas Pâdişâhlar, Duraklama Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Duraklama Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	71
4.3.1. Sultân IV. Murâd (1623–1640)	71
4.3.1.1. Sultân IV. Murâd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	72
4.3.1.2. Sultân IV. Murâd'ın Besteciliği ve Eserleri	75
4.3.2. Sultân IV. Mehmed (1648–1687)	77
4.3.2.1. Sultân IV. Mehmed Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	78
4.3.3. Sultân II. Ahmed (1691–1695)	80
4.3.3.1. Sultân II. Ahmed Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	81
4.3.4. Sultân II. Mustafâ (1695–1703)	82
4.3.4.1. Sultân II. Mustafâ Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	83
4.3.4.2. Duraklama Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	84
4.4. Osmânî İmparatorluğu'nun Gerileme Dönemi'nde Mûsikîşinas Pâdişâhlar, Gerileme Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Gerileme Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	86
4.4.1. Sultân III. Ahmed (1703–1730)	86
4.4.1.1. Sultân III. Ahmed Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	87
4.4.2. Sultân I. Mahmûd (1730–1754)	89
4.4.2.1. Sultân I. Mahmûd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	90
4.4.2.2. Sultân I. Mahmûd'un Besteciliği ve Eserleri	92
4.4.3. Sultân I. Abdülhamîd (1774–1789)	93
4.4.3.1. Sultân I. Abdülhamîd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	95
4.4.4. Sultân III. Selîm (1789–1807)	95
4.4.4.1. Sultân III. Selîm Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	97
4.4.4.2. Sultân III. Selîm'in Besteciliği ve Eserleri	103
4.4.5. Sultân II. Mahmûd (1808–1839)	111
4.4.5.1. Sultân II. Mahmûd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	113
4.4.5.2. Sultân II. Mahmûd'un Besteciliği ve Eserleri	119
4.4.6. Sultân I. Abdülmecîd (1839–1861)	122
4.4.6.1. Sultân I. Abdülmecîd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	123
4.4.7. Sultân Abdülazîz (1861–1876)	128
4.4.7.1. Sultân Abdülazîz Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	130
4.4.7.2. Sultân Abdülazîz'in Besteciliği ve Eserleri	131
4.4.8. Sultân V. Murâd (1876–1876)	132
4.4.8.1. Sultân V. Murâd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	133
4.4.8.2. Sultân V. Murâd'ın Besteciliği ve Eserleri	134
4.4.9. Sultân II. Abdülhamîd (1876–1909)	137

4.4.9.1. Sultân II. Abdülhamîd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	138
4.4.9.2. Gerileme Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	142
4.5.Osmânî İmparatorluğu'nun Yıkılış Dönemi'nde Mûsikîşinas Pâdişâhlar, Yıkılış Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Yıkılış Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	146
4.5.1. Sultân V.Mehmed Reşâd (1909–1918)	146
4.5.1.1. Sultân V. Mehmed Reşâd Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	147
4.5.2. Sultân VI. Mehmed Vâhideddin (1918–1922).....	148
4.5.2.1.Sultân VI. Mehmed Vâhideddin Dönemi'nde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler	149
4.5.2.2. Sultân VI. Mehmed Vâhideddin'in Besteciliği ve Eserleri	151
4.5.2.3. Yıkılış Dönemi'nin Genel Değerlendirmesi	155
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	156
KAYNAKÇA.....	159
EKLER.....	163
EK 1: II. Bayezid'in Bazı Eserleri	163
EK 2: Sultân IV. Murâd'ın Bazı Eserleri	176
EK 3: Sultân I. Mahmûd'un Bazı Eserleri	187
EK 4: Sultân III. Selîm'in Bazı Eserleri	209
EK 5: Sultân II. Mahmûd'un Bazı Eserleri	235
EK 6: Sultân Abdülazîz'in Bazı Eserleri	247
EK 7: Sultân VI. Mehmed Vâhideddin'in Bazı Eserleri.....	251
ÖZGEÇMİŞ	265

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
C.	: Cilt
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
H.Ü.	: Haliç Üniversitesi
İ.T.Ü.	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör.	: Öğretim Görevlisi
Öğr. Üye.	: Öğretim Üyesi
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.B.B.M	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
T.R.T.	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Yrd.	: Yardımcı

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. Kuruluş Dönemi	58
Tablo 4.2. Yükselme Dönemi	70
Tablo 4.3. Duraklama Dönemi	84
Tablo 4.4. Duraklama Dönemi	85
Tablo 4.5. Gerileme Dönemi	142
Tablo 4.6. Gerilime Dönemi	143
Tablo 4.7. Gerileme Dönemi	144
Tablo 4.8. Gerileme Dönemi	145
Tablo 4.9. Yıkılış Dönemi	155

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1. Mimâr Sinan'ın Edirne Selîye Câmî	13
Resim 3.2. Osmânî'da bezeme sanatı örneđi	16
Resim 3.3. Osmânî'da tezhîb sanatı örneđi	19
Resim 3.4. Osmânî'da çini sanatı örneđi	21
Resim 3.5. Osmânî'da ebrû sanatı örneđi	22
Resim 3.6. Osmânî'da hat sanatı örneđi	24
Resim 3.7. Osmânî'da minyatür sanatı örneđi	29

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÛSİKÎSİ ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dönemlerine Göre Mûsikîşinas Osmânî Pâdişâhları, Dönemlerinde Mûsikî Adına Yaşanmış Önemli Gelişmeler ve Bu Dönemlerin Genel Değerlendirmesi

Hazırlayan
Tülin Pelin EKİNCİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Pınar SOMAKÇI

Ocak, 2010
İstanbul

ÖZET

Bu çalışmada Klâsik Türk Mûsikîsi'nin olgunlaşp zirveye ulaştığı Osmânî İmparatorluğu Dönemi'nde Mûsikîşinas Osmânî Pâdişâhları'nın Türk Mûsikî Târîhi açısından önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı dünyaya hükmetmiş bir cihân imparatorluğunu yöneten pâdişâhların şahsiyetlerini, mûsikîye verdikleri desteği, önemi, yaptıkları besteleri, dönemlerinde mûsikî adına yaşanmış önemli gelişmeleri ve Klâsik Türk Mûsikîsi'nin hak ettiği değeri bulmasında ve gelişmesinde pâdişâhların üstlendiği önemli rolü ortaya koymaktır.

Bu araştırmada kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Özellikle araştırmaya temel olacak kitaplar öncelikle temin edilmiştir. Daha sonra TRT İstanbul Radyosu arşivindeki çalışmalarla da besteleri günümüze kadar gelen pâdişâhların eserlerine ulaşılmış böylece araştırma bu eserlerle desteklenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde Osmânî İmparatorluğu'nun kuruluşundan yıkılışına kadar olan dönemlerin genel târihine yer verilerek kısaca bahsedilmeye çalışılmıştır.

Osmânî İmparatorluğu'nda sanat başlığı altında ele alınan ikinci bölümde ise mimârî, bezeme, tezhîb, çini, ebrû, hat, edebiyât-şiiir ve minyatür sanatlarına değinilerek araştırmanın temel çıkış noktası olan Osmânî'daki mûsikî sanatı; Mehter Mûsikîsi, Dînî Mûsikî ve Klâsik Türk Mûsikîsi olmak üzere üç ana başlıkta anlatılmaya çalışılmıştır.

Son bölümde ise çalışmanın başlığından hareket edilerek Mûsikîşinas Osmânî Pâdişâhları'nın hayatları, dönemlerinde mûsikî adına yaşanmış önemli

gelişmeler varsa bestecilik yönleri ve eserlerinden kapsamlı olarak bahsedilip bütün dönemlerin genel değerlendirmesiyle sonuç bölümüne varılmıştır.

Sonuç olarak yapılan bu çalışmayla Osmânlı İmparatorluğu'nu yöneten pâdişâhların Klâsik Türk Mûsikîsi'ne vermiş oldukları önem ve destekle bunun yanında yapmış oldukları muhteşem eserlerle bu mûsikiyî zirveye çıkardıkları anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Osmânlı, Mûsikîşinas, Pâdişâh

REPUBLIC OF TURKEY
HALIÇ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH MUSIC DEPARTMENT
MASTER THESIS

Musically Skilled Ottoman Sultans in Terms of Their Period, Essential Musical Developments During Their Reigns And General Evaluation of All These Periods

Prepared By
Tülin Pelin EKINCI

Thesis Consultant
Assist. Dr. Pınar SOMAKÇI

January, 2010
Istanbul

SUMMARY

In this thesis it has been tried to emphasize on the essence of musically skilled Ottoman Sultans in terms of Turkish Music History in Ottoman Empire during which Classical Turkish Music had flourished and reached its top. The aim of this thesis is to present the personalities of the Sultans who reined a world emperorship which led all around the earth, their support for music, their works of art, the necessary musical developments during their periods and to present the important role the Sultans undertook by contributing to the development of Classical Turkish Music.

In this research resource scanning method has been used and especially the books which will base on the research were firstly provided. Subsequently, the archive of TRT Istanbul Radio has been used to reach works of Sultans which are still known at present with which the thesis has been tried to be supported.

In the first part of this thesis it has been tried to mention about the general history of Ottoman Empire from its rise to its fall in short. In the second part of the thesis with the title of 'Art in Ottoman Empire', by touching on the arts of architecture, decorating, ornamenting, faience, marbleization (of paper), calligraphy, poetry and miniature; 'The art of music in ottomans' which is the starting point of this research has been tried to mention in three main headlines which are Janissary Music, Religious music and Classical Turkish Music.

In the last part under the title "Musically skilled Ottoman Sultans and Music perception of their periods", the lives of musically skilled Sultans, music perception of their periods, their composing talent if there was and their works of art have been mentioned extensively and come to the conclusion part.

In conclusion with this thesis it has been made clear that the Sultans of the Ottoman Empire had caused Turkish Music to reach its peak as they gave great importance and support to Classical Turkish Music by creating magnificent works for it.

Keywords: Musically, Ottoman, Sultan.